

EL LLENGUATGE

L'escalfallits

25/1/1937

El verb derivat de l'adjectiu calent és encalentir. El procés de formació és anàleg al que vam comentar no fa gaires dies: així com dels adjectius tendre, trist, i dolç, hem obtingut els verbs entendre, entristir i endolcir, de l'adjectiu calent hem creat encalentir.

Però al costat del verb encalentir, que és una forma especialment usada a Mallorca, existeix el verb escalfar que és, segurament, el més comunament usat per a expressar l'acció de comunicar un grau moderat de calor. Avui, però, escalfar experimenta la concurrència d'un altre verb que, teòricament, podria ésser també un derivat de calent, però que de fet hem de considerar com un mer calc de la forma del castellà.

Són molts, efectivament, els qui diuen «calentar» en lloc de escalfar. I no es pot pas dir que escalfar no sigui una forma popular: ho és, tant com ho són els diversos mots de la mateixa família: escalf, escalfor, escalfeta, escalfador, escalfacadires —el qui, quan seu (en una visita, etc.), no troba mai l'hora d'alçar-se—, escalfapanxes i escalfallits. Del famós frare escalfallits, qui sap si algú tindrà mai la idea de dir-ne el «frare calentaillits»?

Del frare escalfallits, potser no, però del simple escalfador, ai las, que sí! El tenim convertit, sense recança ni esforç, en el «calentador». No li ha valgut de res, la mena de guàrdia pretoriana que semblaven constituir-hi l'escalfapanxes i l'escalfallits! La comercialització dels diversos tipus que n'han arribat a sortir, amb la difusió de tot el material imprès inherent, hi ha pogut més. Fins a tal punt, que en els anuncis en català que sobre aquest material hem vist aparèixer darrerament, ens ha semblat endevinar com una mena de resistència a recórrer al terme escalfador, com si es tractés d'un purisme detonant i insòlit. ¿Detonant i insòlit, un derivat de escalfar, amb germans com escalfallits i escalfapanxes? Heus ací els complexos, si és que realment existeixen, que és urgent d'esvaïr.

ALBERT JANE